

Mezinárodní instituce

Evropský soud pro lidská práva, Rada Evropy

8.11.2023

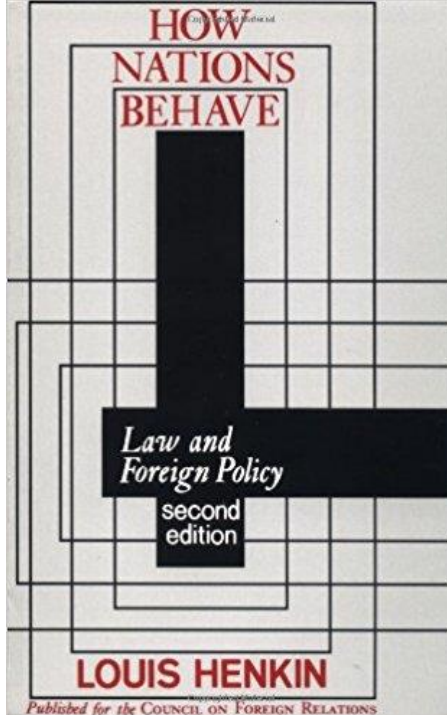
Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

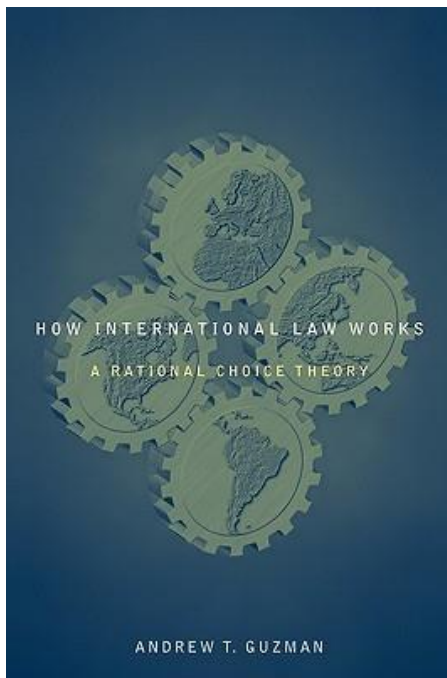
Obsah

- Evropský soud pro lidská práva
- Statistické údaje ESLP
- Další mechanismy Rady Evropy

Proč státy přistupují k mezinárodním lidskoprávním smlouvám?

"Almost all nations observe almost all principles of international law and almost all of their obligations almost all the time"

3 důvody dodržování mezinárodních smluv (3 R)

- Reputace
- Reciprocita
- Retaliace (odplata)

Faktory ovlivňující dodržování MLP rozhodnutí

- Povaha tělesa, které vydalo rozhodnutí (soudy x výbory)
- Charakteristiky na straně státu:
 - **Kvalita institucí**
 - Vztah k MP
 - Demokracie
 - Velikost státu
 - Členství v EU

European Journal of International Relations

[Home](#)

[Browse](#)

[Submit Paper](#)

[About](#)

[Subscribe](#)

The power of human rights tribunals: Compliance with the European Court of Human Rights and domestic policy change

[Courtney Hillebrecht](#)

Rada Evropy

- „Panevropská“

- 46 států

Rada Evropy

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Terminologie

RE, EU atd.

1949

PACE

Co RE dělá?

LP
Demokracie
Právní stát (RoL)

Evropská úmluva o LP (1950)

Nejefektivnější mezinárodní systém pro ochranu LP

Založila ESLP 1959

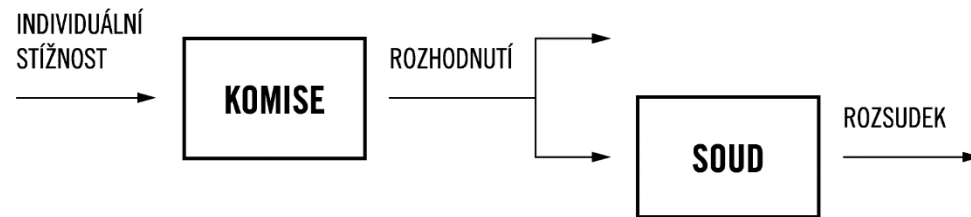
Přístup jednotlivce 1998 (Protokol 11)

Mezistátní stížnosti?

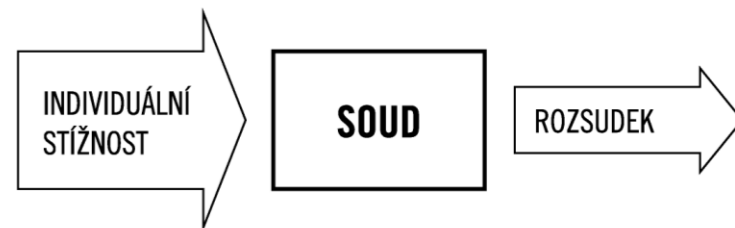
Georgia v. Russian Federation (IV) (no. 39611/18)	22.08.2018
Ukraine v. Russian Federation (VIII) (no. 55855/18)	29.11.2018
Liechtenstein v. the Czech Republic (no. 35738/20)	19.08.2020
Armenia v. Azerbaijan (no. 42521/20)	27.09.2020
Armenia v. Turkey (no. 43517/20)	04.10.2020
Azerbaijan v. Armenia (no. 47319/20)	27.10.2020
Ukraine v. Russian Federation (IX) (no. 10691/21)	19.02.2021
Russia v. Ukraine (no. 36958/21)	22.07.2021

Evropský soud pro LP

EVROPSKÁ ÚMLUVA O LIDSKÝCH PRÁVECH (PŮVODNÍ)
RADA EVROPY

EVROPSKÁ ÚMLUVA O LIDSKÝCH PRÁVECH (OD ROKU 1998)
RADA EVROPY

Jak se dostat k ESLP?

- Kdo
- Kdy
- Kde
- Jaká práva?

Evropská úmluva o lidských právech

Co je jejím obsahem?

- Povinnost států **respektovat** práva definovaná v Úmluvě (čl. 1)
- Právo na **život** (čl. 2)
- Zákaz **mučení** (čl. 3)
- Zákaz **otroctví** a nucených prací (čl. 4)
- Právo na **svobodu** a osobní bezpečnost (čl. 5)
- Právo na **spravedlivý proces** (čl. 6)
- Uložení **trestu** jen na základě zákona (čl. 7)
- Právo na respektování **soukromého a rodinného života** (čl. 8)
- Svoboda myšlení, svědomí a **náboženského vyznání** (čl. 9)

Evropská úmluva o lidských právech

Co je jejím obsahem?

- **Svoboda projevu** (čl. 10)
- Svoboda **shromažďovací** a sdružovací (čl. 11)
- Právo uzavřít **manželství** (čl. 12)
- Právo na účinný **opravný prostředek** (čl. 13)
- Zákaz **diskriminace** (čl. 14) – platí subsidiárně k ostatním právům zaručeným Úmluvou

- Dále viz **protokoly**: ochrana vlastnictví, právo na vzdělání, právo na svobodné volby atd.

Evropský soud pro LP

- Stížnost k soudu lze podat až po **vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků**
- Soudní senáty
 - 1 (samosoudce)
 - 3 (výbor)
 - 7 (senát)
 - 17 (velký senát)
- Při konstatování **porušení** práva ze strany státu může ESLP přiznat jednotlivci tzv. **přiměřené zadostiučinění** (finanční kompenzace)
 - Individuální opatření
 - Obecná opatření

Evropský soud pro LP

- Reformy soudu
 - Protokol 14: zavedení samosoudce
 - Protokol 15: zkrácení lhůty k podání stížnosti z 6 na 4 měsíce
 - Protokol 16: zavedení možnosti poradního stanoviska

Příklad: relativní práva

Jakékoliv **omezení** práva musí být:

- Předepsáno zákonem
- Nezbytné v demokratické společnosti (=přiměřené)
- Sledovat legitimní cíl

Přiměřenost znamená, že zásah do práva **nesmí být větší, než je nezbytně nutné** k dosažení některého zájmu uvedeného v Úmluvě.

Příklad

Článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se **zákonem** a **nezbytné v demokratické společnosti v zájmu** národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Příklad: absolutní práva

Článek 3: zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Absolutní zákaz:

- Neexistují žádné případy, kdy by právo mohlo být omezeno (není zde druhý odstavec definující možnosti omezení)
- Stát se nemůže odchýlit od zákazu ani v případě ohrožení státní existence (možné odchylky v době výjimečného stavu jsou uvedeny v čl. 15)

Současné problémy

Legitimita ESLP je negativně ovlivňována:

- Backlog/dlouhá doba řízení (soud jako oběť vlastního úspěchu)
- Nedostatky v implementaci rozsudků
- Populistická kritika ESLP

Rozhovor s předsedou ESLP (Robert Spano, rozhovor 2021) [zde](#).

What has the European Convention on Human Rights ever done for us?

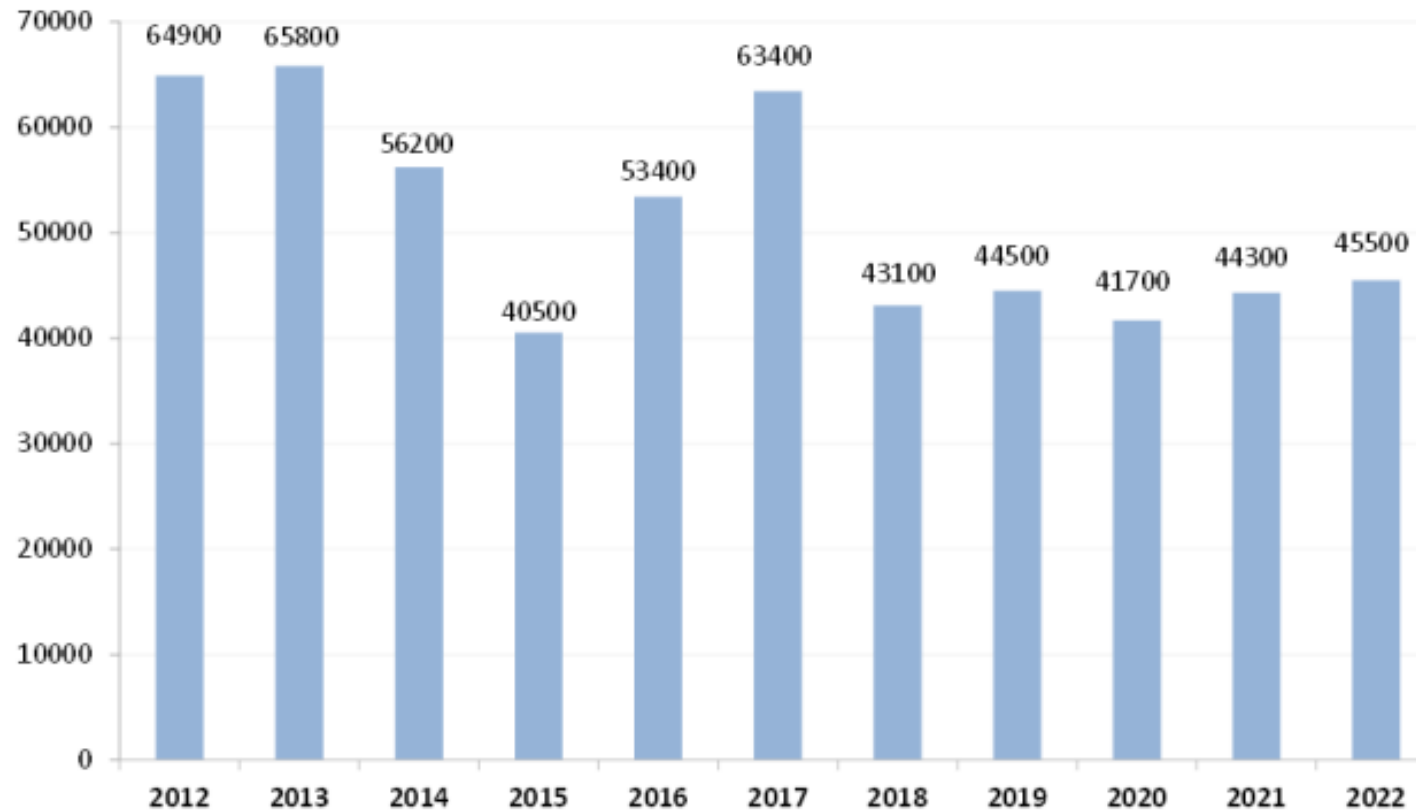

<https://www.youtube.com/watch?v=ptfmAY6M6aA>

ECtHR – Analysis of Statistics

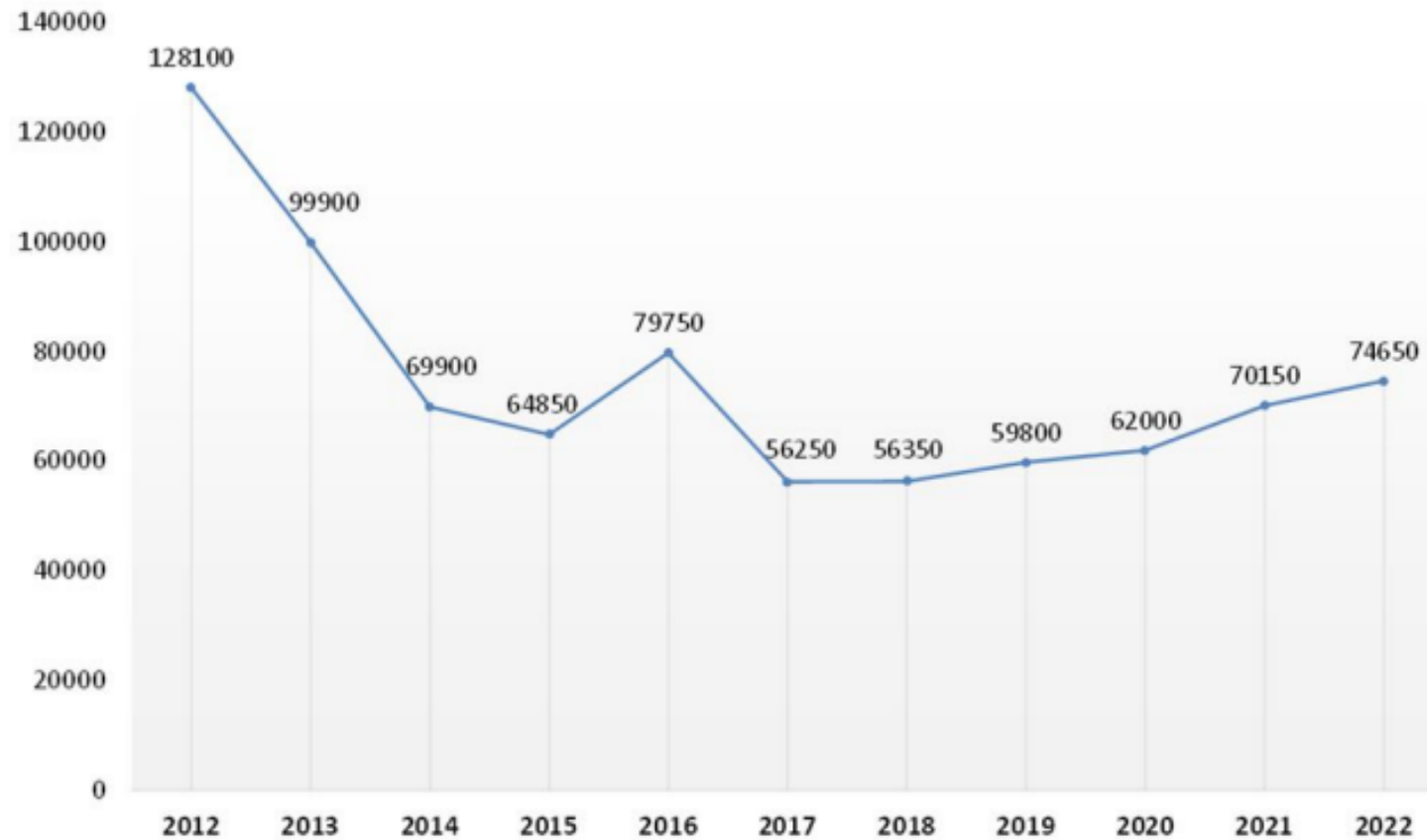
Number of applications allocated to a judicial formation³

Chart 1 Applications allocated to a judicial formation per year

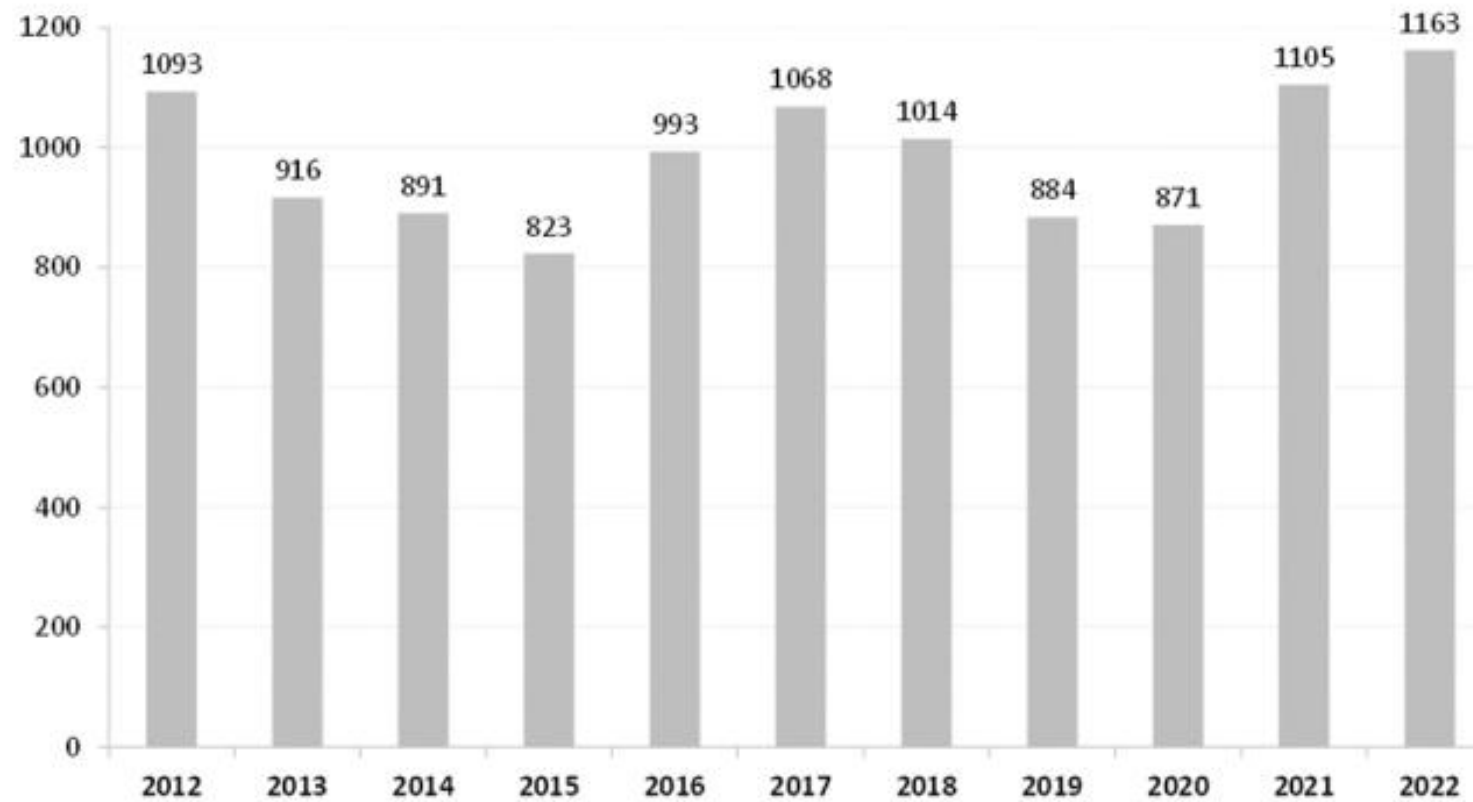
ECtHR – Analysis of Statistics

Chart 2 Applications pending before a judicial formation per year

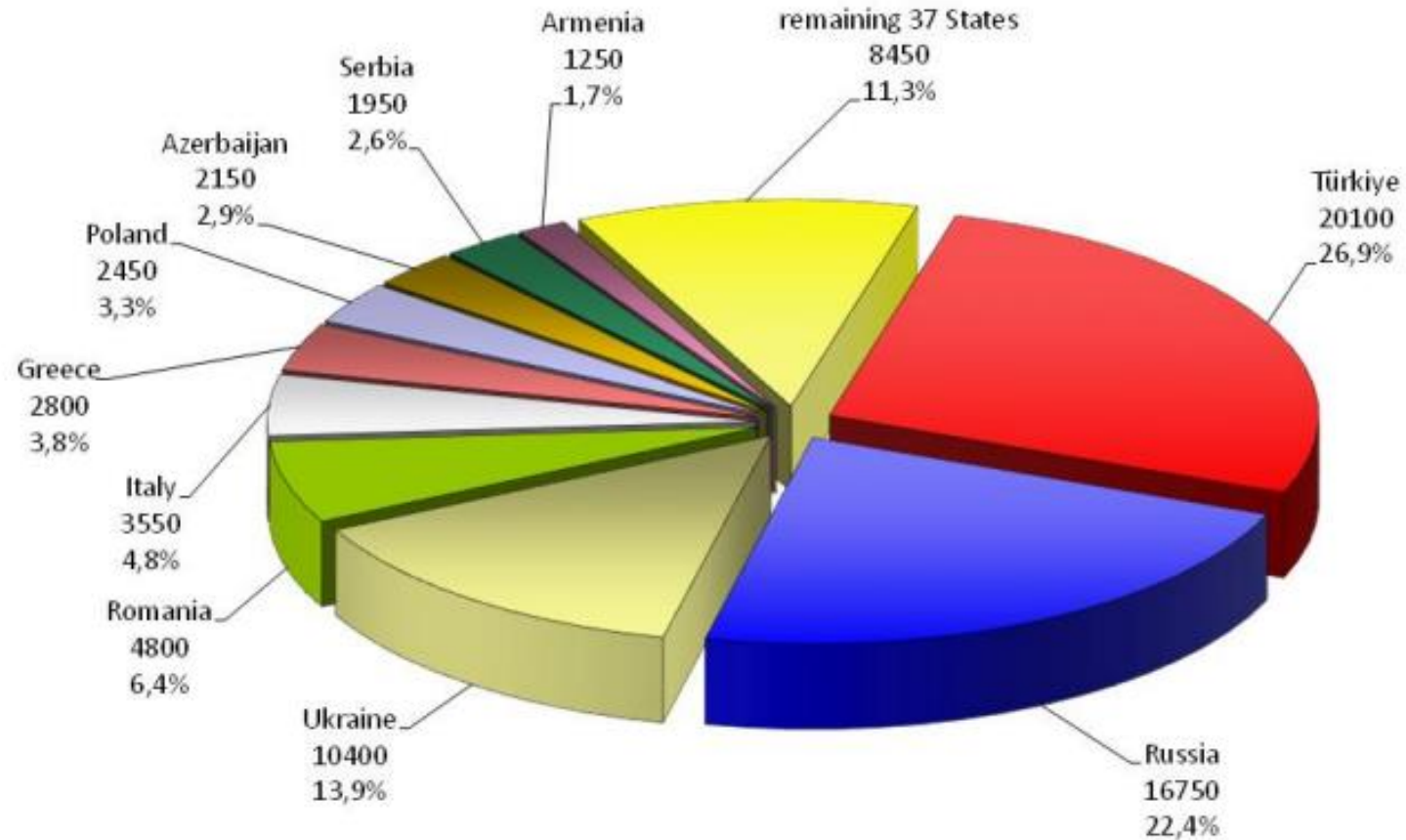
ECHR – Analysis of Statistics

Chart 7 Number of judgments since 2012

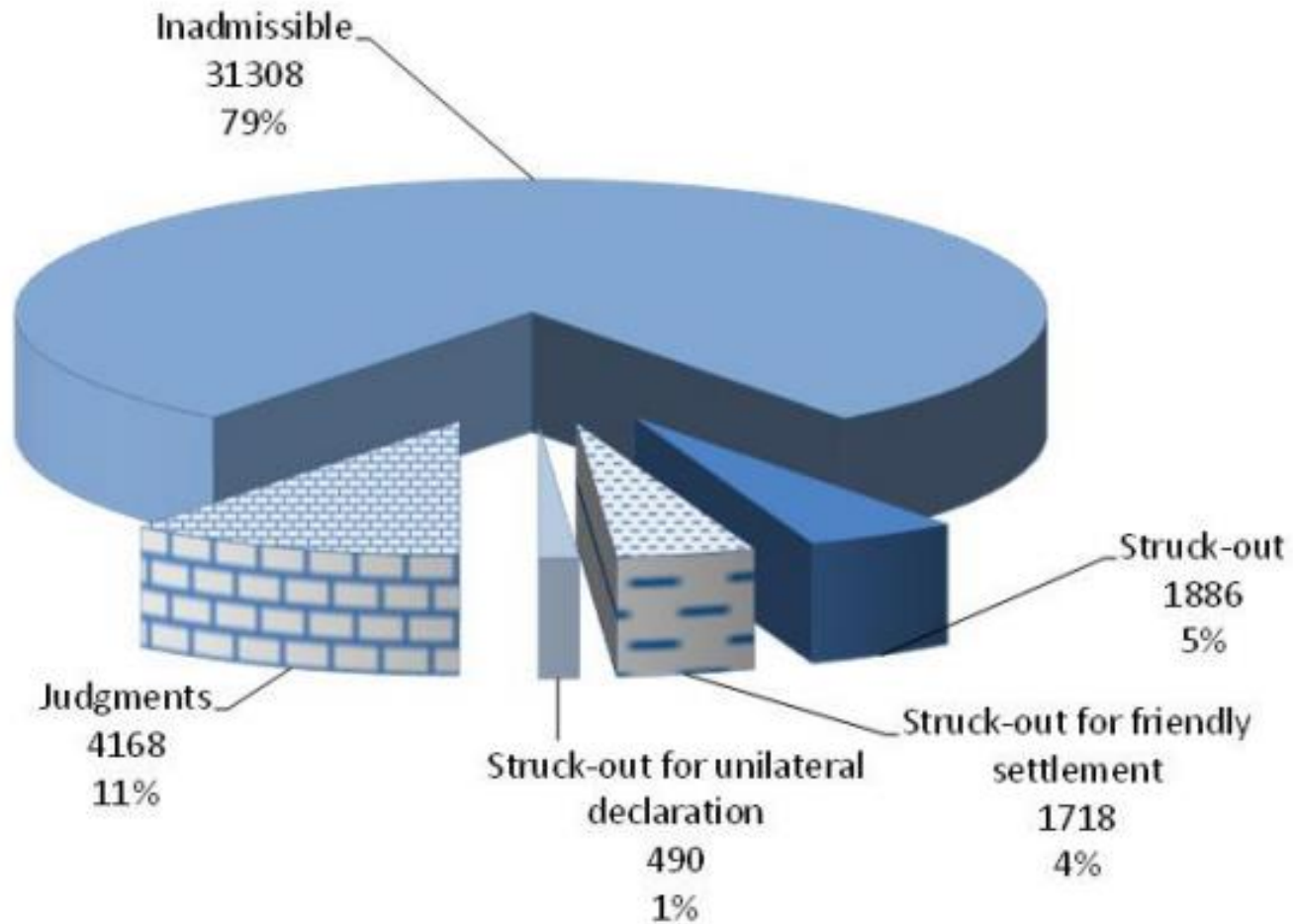
ECHR – Analysis of Statistics

Chart 3 Breakdown of 74,650 pending applications for the high case-count States

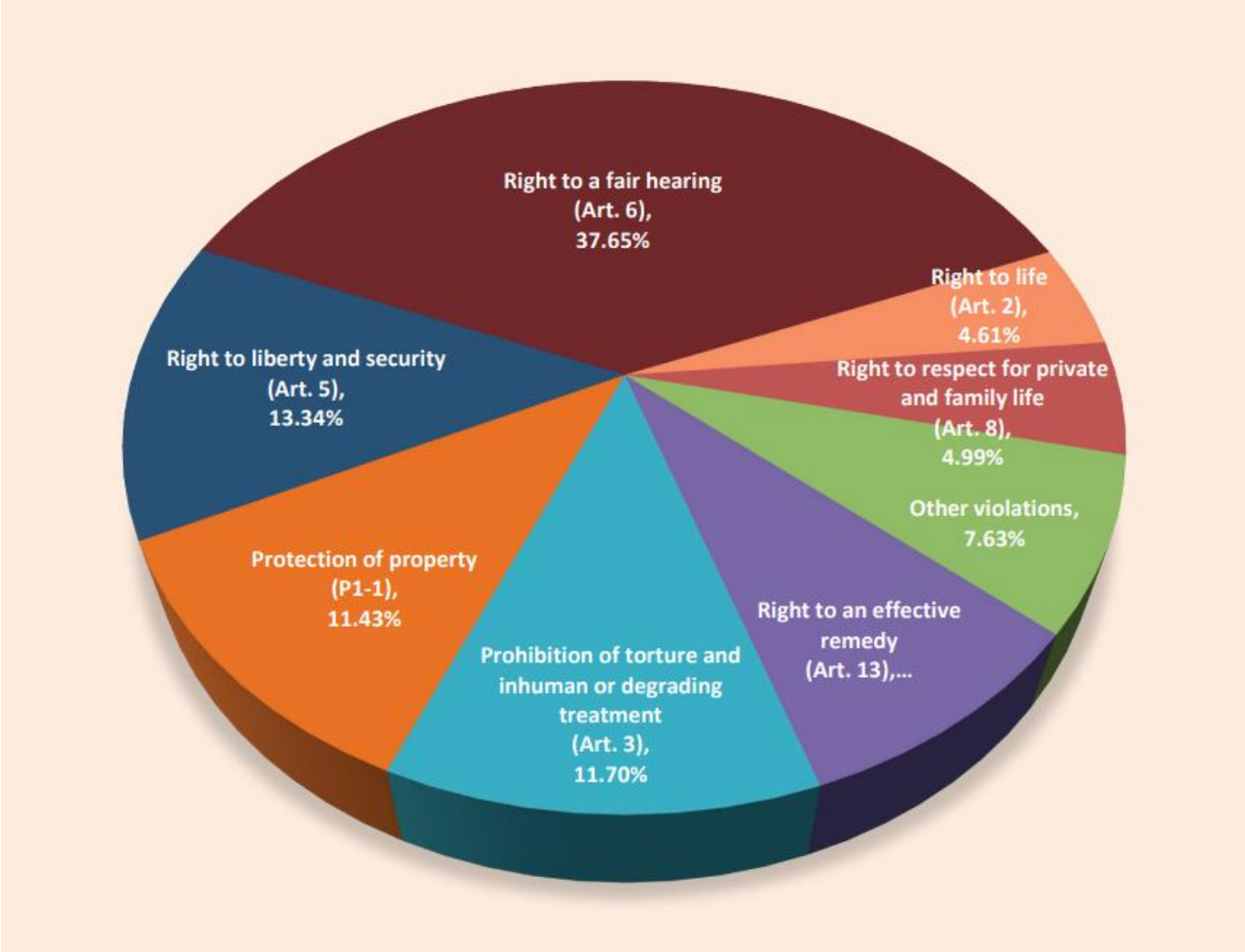
ECHR – Analysis of Statistics

Chart 9 39,570 applications disposed of judicially in 2022

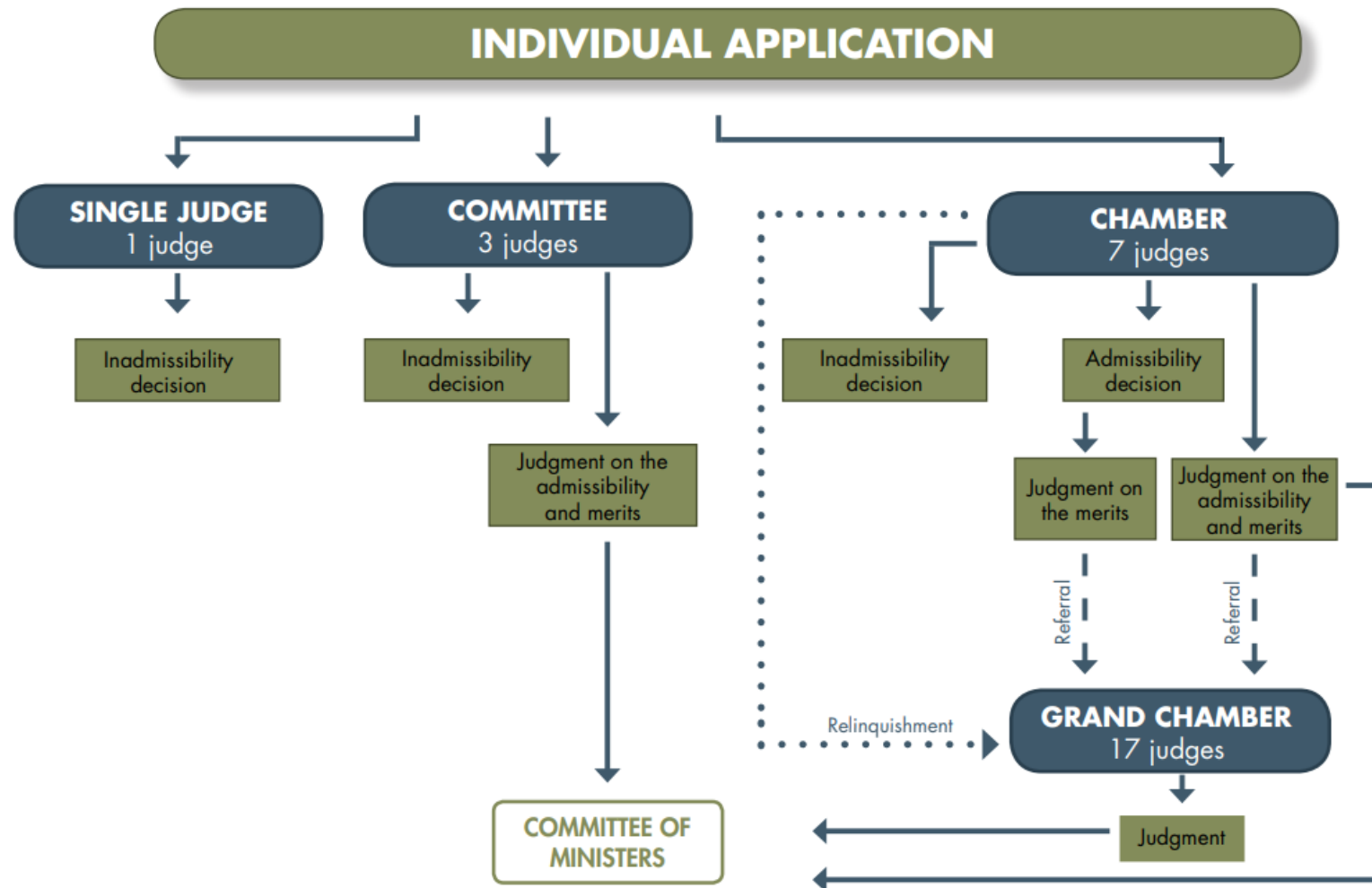

ECHR – Overview ECHR 1959-2020

Subject-matter of the Court’s violation judgments (1959-2020)

ECtHR – Overview ECHR 1959-2020

Příklady: ČR a velký senát

– 2007: D.H. proti České republice

- Velký senát rozhodl, že v případě stěžovatelů, **romských dětí** zařazených do ostravských zvláštních škol, byl **porušen zákaz diskriminace v právu na vzdělání** zaručený v článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1.

– 2021: Vavříčka a ostatní proti České republice

- Velký senát rozhodl, že Česká republika nepřekročila svůj prostor pro uvážení (*margin of appreciation*) při nastavení **systemu povinného očkování dětí**. Dále shledal, že v případě prvního stěžovatele, kterému byla pro nenaočkování jeho dětí uložena pokuta, a ostatních stěžovatelů, kteří nebyli pro nepodstoupení povinného očkování přijati do mateřské školy, **nedošlo k porušení jejich práva na ochranu soukromého života** dle článku 8 Úmluvy.

Netherlands Quarterly of Human Rights

[Home](#)[Browse](#)[Submit Paper](#)[About](#)[Subscribe](#)

DH v Czech Republic Six Years Later: On the Power of an International Human Rights Court to Push Through Systemic Change

Hubert Smekal, Katarína Šipulová*

First Published April 20, 2017; pp. 288–321

[Show Abstract](#)

Budoucí vývoj: právo na zdravé životní prostředí?

- Doktrína *living instrument*
- Evropská úmluva o lidských právech a absence práva na zdravé životní prostředí

Další mechanismy Rady Evropy

- Přes 200 smluv
- Nepodléhají soudu, doporučení expertních výborů
- **Lidská práva**
 - ESC
 - CPT
 - ECRI
 - FCNM
 - ECRML
 - CHRB
 - GRETA
 - GREVIO
- **Demokracie**
 - Programy a projekty
- **Právní stát**
 - Benátská komise
 - GRECO
 - MONEYVAL

Další mechanismy Rady Evropy

	KONTROLNÍ MECHANISMUS
STUPĚŇ MEZINÁRODNÍ OCHRANY	1 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST PŘÍMO MEZINÁRODNÍMU SOUDU
	2 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST KVAZIJUDICIÁLNÍMU ORGÁNU + MEZINÁRODNÍ SOUD
	3 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST KVAZIJUDICIÁLNÍMU ORGÁNU
	4 PODÁVÁNÍ ZPRÁV STÁTŮ A JEJICH HODNOCENÍ ODBORNÝM ORGÁNEM

Zdroj: *Ochrana lidských práv v mezinárodním právu, Jan Lhotský*

Další mechanismy Rady Evropy

- Přes 200 smluv
- Nepodléhají soudu, doporučení expertních výborů
- **Lidská práva**
 - ESC: Evropská sociální charta (1961), revidovaná ESC (1996), kolektivní stížnosti (1995)
 - CPT: Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
 - ECRI: Evropská komise proti rasismu a intoleranci
 - FCNM: Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin
 - ECRML: Evropská charta regionálních a menšinových jazyků
 - CHRB: Úmluva o lidských právech a biomedicíně
 - GRETA: Skupina expertů proti obchodování s lidmi
 - GREVIO: Skupina expertů proti násilí vůči ženám a domácímu násilí
- **Demokracie**
 - Programy a projekty
- **Právní stát (rule of law)**
 - Benátská komise: Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva
 - GRECO: Skupina států proti korupci
 - MONEYVAL: Výbor expertů k vyhodnocení opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Otázka

Kdo byl v roce 2021 zvolen soudcem/soudkyní ESLP za ČR?

Shrnutí

- Rada Evropy (1949)
 - Zaměření: lidská práva, demokracie, právní stát
 - Sídlo Štrasburk
 - ESLP je součástí systému Rady Evropy
- Evropský soud pro LP
 - Nejpokročilejší regionální systém ochrany LP
 - Aplikuje Evropskou úmluvu o LP a její protokoly
 - Rozhodnutí právně závazná (rozsudky)
- Jiné LP mechanismy RE
 - Výstupy jsou doporučení (právně nezávazné)
 - Např. Evropská sociální charta, CPT, Benátská komise

MUNI
FSS

Děkuji Vám za pozornost

Jan Lhotský